

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

17. An divites teneantur redimere captivos apud Turcam? Et quid dicendum de aliis multis casibus passim occurrentibus, ut v. g. Advocatus an debeat suo patrocinio gratis defendere pauperem, aut ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76369)

status, vel presentis, vel futuri, quem ego licet possim acquirere; & ad illum ascendere. nec enim teneor ego meum statum & dignitatem amittere ut alius non amittat suum, & simili ratione non teneor ego ob similem necessitate futurum perdere statum, quem dignè poteram conquirere, quod expressè sentit Nau. & Caiet. 2. 2. & in sum. loc. cit. qui licet sentiat de superfluo quemlibet teneri ad eleemosynam, sed non existimat superfluum, quando quis habet superfluum statui presentis, illud tamen in futurum seruat, ut mutet statum digniorem, & ita vix aliquis tenetur, aut secundum opinionem Caietani, aut secundum nostram ad eleemosynam, quando tenetur tantum ex superfluo status. Hæc Valq. Vide etiam eundem infra num. 32. in fine, & Cordubam lib. 1. q. 36. cum Granada in 2. 2. contr. 3. tr. 11. sect. 1. num. 3. vbi adducit & approbat doctrinam Caiet. in sum. ver. eleemosyna largitio, sic asserens. Hoc esse iudicandum consideratis sumptibus honorabilibus, etiam filiorum familiarum status, munificentia, magnificentia, communibus euentibus, hæredibus & aliis huiusmodi; ita; ut rarè videatur contingere, ut homo secundum statum gloriôsè viuens, superfluum habeat. Hæc Caietanus. Vide etiam Malderum in 2. 2. q. 32. art. 6. dub. 4. vbi docet etiam vix vnamquam contingere, ut quis habeat superfluum status, cum possit quilibet cogitare de statu augèdo, imò status cum diuitiis crescat. Ita ille. Vide etiam Ludouicum de San-Iuan in sum. q. de eleemos. art. 3. dub. 4. append. 3. sic asserentem. [De aq. parece que no se ha de condenar al que detiene los dichos bienes superfluos para procurar para si, o por los suyos alguna honra, dignidad, o estado, que licitamente se pueden pretender con condicion, que no dexè de acudir à la necesidad extrema, o quasi extrema del proximo.] Quæ omnia satis pro diuitibus, eorundemque Confessariis, ut reor, plausiblem erunt consulendum est tamen eis semper, ut largè eleemosynas præbeant. Non desinam hic adnotare supradictam sententiam non admittere Duualliu in 2. 2. D. Th. tr. de charitate, quest. 8. art. 4. nam ex illa duo grauissima incommoda sequerentur. Primum nullum vnquam hominem dici posse habere superfluum, omnes quippe sperare, & aspirare, ad superiorem statum possent; saltem nulla est ratio cur, vnus potius; quam alter ad eiusmodi statum aspireret. Secundum, cum qui nullam dignitatem sua superiorem speret, cum paucis supra necessitatem & decentiam presentis sui status habiturum superflua; cum verò, qui hanc dignitatem speret seu qui maiori ambitione duceretur habendo plurima super decentiam sui status, non habiturum superflua.

RESOL. XV.

An quis teneatur de superfluo ad statum opitulari illi, qui in periculo versatur amittendi fortunam iniuste?
Ex p. 5. tr. 8. Ref. 16.

§. 1. **A**ffirmatiuè respondet Vasquez opuscul. de cap. 1. dub. 3. num. 26. vbi sic ait. Si alicui immineret necessitas, seu periculum cadendi à suo statu, ob amissionem rei corporalis, tenetur quis ex superfluo status illi subuenire, non tamen ex necessario statui, quia non teneor cum æqualis rei detrimento proximo subuenire. Ita ille.

2. Verum contrariam sententiam docet Hurtadus de Mendoza in 2. 2. disput. 159. sect. 4. §. 98. quia hæc necessitas non est absolutè necessitas. Ergo non teneor erogare eleemosynam in illa versanti, Probo antecedens, quia pono hominem illum habere alimen-

ta & vestes, quibus tam congruè alatur, ut non sit neque in communi necessitate, in qua mendici versantur, sed victum habent, & ornatum, non solum sufficientem, sed etiam honestum. Item ille homo non est infamis, sed potest honestè degere inter suos, neque cogitur mendicare, neque seruire, neque vilem artem exercere: ergo simpliciter non habet necessitatem non solum grauem, verum, neque communem. Ratio est, quia opulentiore fortunæ, munera & tituli perillustres non spectant ad depellendam miseriæ, sed ad augendam dignitatem; sed nullus tenetur lege misericordiæ alicui procurare pompam istam seculari, neque cum in illa conseruare, quantumvis enim sit in periculo illam iniuste amittendi, tamen non propterea est in periculo cadendi in necessitatem aliquam. Quod differt ab homine cadente in infamiam, quæ magna miseria est absolute à Hurtadus. Non est igitur recedendum à prædicta sententia, nam alioquin sequeretur hominem Principem, aut suuitem mercatorem teneri ad erogandos mille, vel bis mille, aut ter mille aureos illis indigenti ad sequendam litem, licet non indigat ad honestum victum atque vestitum; hoc autem nullus admittet, quamuis illi ter mille aurei sint superflui. Igitur illa necessitas non est acta, qualis esse solet in petendo victum peccato, in famulando, in exercenda vili arte, ideo nullus tenetur lege eleemosynæ, erogare sua bona.

RESOL. XVI.

Si plures diuites possint vni pauperi succurrere in extrema vel graui indigentia, quia omnes aequè illum norunt, quis eorum teneatur eleemosynam dare? Ex p. 5. tr. 8. Ref. 13.

§. 1. **I**ntelligitur quæstio de extrema, vel graui indigentia, & ad illa respondet Lorca in 2. 2. sect. 3. disputat. 39. memb. 3. num. 50. omnes illos teneri insolidum, & æquè, ita ut si nullus subueniat, omnes peccent & quilibet integre succurrere teneatur, si alij omittant. Possunt tamen inter se conuenire, ut occurrant per partes, & proportionè seruat ad numerum, & ad diuitias, & eadem ratione potest vnus satisfacere præbèdo partem, si certo speret alios ex parte etiam contribuere. Nec tenetur vnus præuenire donec alios consulat, sed si videat neminem eorum opitulari Villalobos in summa. tom. 1. tract. 22. diff. 10. n. 18. & Gaspar Hurtado diff. 10.

RESOL. XVII.

An diuites teneantur redimere captiuos apud Turcos?
Et quid est dicendum de aliis multis casibus passim occurrentibus, ut v. g. Aduocatus an debeat suo patrocinio gratis defendere pauperem, aut viduam indigentem eius opera?
Et quid de Medicis Chirurgis Pharmacopoli, & alijs? Ex p. 5. tr. 8. Ref. 6.

§. 1. **A**ffirmatiuè respondet Fillucius tom. 2. tr. 28. cap. 3. num. 76. & Azorius tom. 1. lib. 12. cap. 8. q. 5. vbi sic ait. Ex his perspicitur quid sit dicendum in multis casibus passim occurrentibus, v. g. an Aduocatus debeat suo patrocinio gratis defendere pauperem, aut viduam indigentem eius opera: an Medicus, aut Chyrurgus gratis mederi cogatur ei, qui nihil habet, quod soluat? an Pharmacopola obligetur ad medicinam gratis porrigendam pauperi & egeno? An

diues sciens vicinum suum captiuum teneri apud Turcas, & redemptione maxime egere, nec habere quo se redimat, cum redimere debeat? an diuites cum videant patriam annonæ penuria laborare, multos fame mori, aut cum sciunt vicinos suos ad turpiter viuendum, aut ad peccandum cogi ob inopiam & egestatem, qua miserè premuntur, ad erogandam eis eleemofynam Christiana lege cogantur. Maior in 4. distict. 15. quæst. 7. §. contra hanc conclusionem arguitur, & Caietanus 2. 2. quæst. 71. artic. 1. docent in his & similibus euentibus obligacionem eleemofynam erogandi, quia sunt extremae, vel quasi extremae, vel graues necessitates. Ita Azorius.

1. Verum Hurtadus de Mendoza in 2.2. distict. 159. sect. 3. §. 21. non approbat hanc opinionem; captiuitas enim per se non est extrema necessitas: ergo præcepto de opitulando indigentibus extremè, nullus tenetur ad redimendum captiuum. Probo antequodens, quia illa sola est necessitas extrema, in qua non potest aliquis sine alio viuere; sed sine libertate potest aliquis viuere: ergo libertate nullus eger absolute. Confirmatur, quia alioquin nullus posset retinere mancipium, præsertim illum, qui propria culpa non dedit causam captiuitati, quem redimere tenentur: ergo captiuitas non obligat per se hoc genere legis necessitatis extremae. Ita Hurtadus, qui limitat suam opinionem, nisi captiuus probabiliter timetur occidendus iniuste, aut melancholia, aut colorum inclementia interiturus, in his enim casibus talis esset in extrema necessitate. Vide etiam Granadum in 2.2. contr. 3. tract. 11. distict. 2. sect. 4. num. 21. qui etiam docet teneri diuitem ad elargiendam eleemofynam pro redimendo captiuo viro admodum nobili, aut alioqui magnæ sanctitatis & vilitatis in Republica.

RESOL. XVIII.

An priuati homines teneantur inquirere pauperes? Et quid in tempore pestis? Et de multis alijs casibus agitur circa hoc. Ex part. 5. tract. 8. Ref. 3.

¶ Circa præsens dubium visum est mihi apponere hic verba Hurtadi de Mendoza in 2.2. distict. 159. sect. 3. §. 13. & seq. vbi sic asserit. Priuati homines non tenentur inquirere pauperes, aut qui homines egerant. Primum, quia hæc non est ignorantia iuris, sed facti, quam quis non tenetur depellere, nisi aliud occurrat, quo obligetur. Secundò, quia molestissima esset hæc obligatio, & homines auocaret à cæteris occupationibus, quibus necessariò student. Tertio, quia id munus spectat ad alios, quos illo legitime fungi possunt sibi persuadere. Tandem egeni se prodant frequenter, & vix vnquam quis perit occultè, de contingentibus autem tam ratò non erat ferenda lex. At verò vrbis deflagrante peste tenetur quis dum in ea est, diligentiam adhibere in conquirendis egenis, tunc enim est moraliter impossibile, quin multi pereant, nisi conquirantur. Duo autem excusare possunt priuatos in ea occasione. Alterum, si ita à magistratibus sit prouisum egenis, vt nullus latere possit. Alterum, si imminet probabile periculum intereundi, nullus enim pro priuati hominis vita tenetur propriam exponere morti. Est item in homine necessaria facultas tam physica, quam moralis: etenim qui caret facultatibus, aut indultria, quibus possit egeni opulari, ad id non tenetur, quia non potest. Item quamuis aliquis habeat quibus possit physice opulari mendicis, non potest aliquando licite, quia

hæc facultas non est sua, sed aliena. De alieno autem nullus potest erogare stipem nisi extremè indigenti. Neque me obligat eleemofynæ lex, quando ego existimo eam te ipsa erogandam ab alio. Si autem mihi persuadeam id à nullo alio præstandum, teneor id ego præstare. Vtriusque ratio est, quia alio opitulante non indiget mea opera, quam nulli debeo, nisi indigo; quando verò alij non opitulatur siue culpate, siue inculpate, iam egetur mea opera, quam ego egeni debeo; si verò duo simul adfuerint, nullus tenetur alterum præuenire, sed expectare tempus, quo quis obligatur. Hoc autem adueniente tenentur singuli accurrere, non considerantes quid alij faciant; quando verò multi simul circumstant qui opem possunt ferre extremè indigenti, tenentur sumptum partiri; quod si cæteri nihil velint ministrare, teneor ego integrum sumptum facere; quòd si alios monui vt conferrent singuli partem, quam debebant, tenentur illi illam mihi restituere, & possum ego per compensationem occultam eam occupare, quia omnes tenebamur egeni opulari: quæ autem ego erogavi pro illis, fuit ob illius duriciem. Et hæc omnia docet Hurtadus loco citato, quibus adde Vviger in 2.2. quæst. 32. art. 6. dub. 6. num. 46. Ludouicum de San Luan in summa, quæst. eleemos. art. 3. dub. 2. append. 1. Syluium in 2. 2. quæst. 32. art. 6. queritur 2. ad argum. 6. Malderum in 2. 2. quæst. 32. art. 6. dub. 2. Valquez opusc. de eleemofyna. c. 1. dub. 3. num. 25. Sanchez in opuscul. tom. 1. lib. 2. cap. 2. dubit. 9. num. 4. Suarez de charit. distict. 7. sect. 1. num. 6. Valentiam tom. 3. distict. 3. quæst. 9. punct. 4. Azorium tom. 2. lib. 12. cap. 10. quæst. 5. & Villalobos in summa, tom. 1. tract. 12. difficult. 2. n. 17. vbi sic ait: [Aduerto, que aunque vno tenga bienes sobrados, no està obligado andar à buscar los pobres que padecen extremas, o quasi extrema necessidad, o graue, que satisfaze al precepto, remediando a las necessidades que se sabien, teniendo proposito de remediar las que se ofrecieren.] Hæc ille: Lege Hurtado in tract. de charit. distict. 5. distict. 18. qui obligat Beneficiarios ad inquirendas graues necessitates, vt eis succurrant.

Sup. hoc si- gnanter in Resoluto- nibus not. præterea, & in iisdem §§.

RESOL. XIX.

An Summus Pontifex teneatur superflua ex suis redditibus elargiri in eleemofynas? Et an Papa in hoc præcepto possit dispensare? Et an hoc præceptum sit humanum, & Ecclesiasticum. Ex p. 5. tr. 8. Ref. 28.

¶ Respondeo affirmatiuè, quia præceptum erogandi superflua in pios vsus, est præceptum diuinum & naturale, vt probat Nauarrus opuscul. de redd. quæst. 1. num. 48. & Corduba lib. 1. quæst. 18. vnde ex his infert Sanchez in opuscul. tom. 1. lib. 2. cap. 2. dub. 40. num. 3. Summum Pontificem hoc adstringi præcepto, & teneri superflua ex suis redditibus Ecclesiasticis largiri pauperibus. Ita ille, qui citat pro hac sententia Archidiaconum, & Adrianum. Verum Corduba vbi supra, docet Papam ex causa in hoc præcepto posse dispensare, & Sotus lib. 10. de Inst. quæst. 4. art. 3. tenet hoc præceptum esse humanum, & Ecclesiasticum.

Sup. hoc in tom. 9. tr. 2. Ref. 14 §. 9. Non d. fin. & inf. ex do- ct. Ref. seq. §. vlt. & in alio eius not. 1. & pro diffie. cõten- ta in duabus vlt. lin. huius Ref. latè in Ref. seq. & c.

RESOL. XX.

An Pontifex, si non licitè saltem valide possit dispensare cum Cardinalibus, Episcopis, & alijs Beneficiarijs, ne redditus Ecclesiasticos superfluos expendant in pios vsus? Et an hoc etiam possit introducere consuetudo?

Et